

NEDERLANDS FORSCHUNGSINSTITUT

Jaarbericht 2006

Kwaliteit in deskundigheid

Justitie



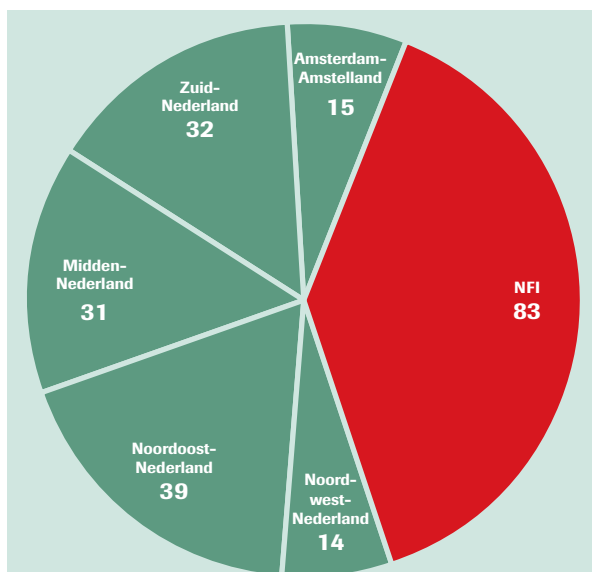
Dynamische ontwikkelingen

Groei in DNA-onderzoek vraagt om prioritering

2006 bleek een dynamisch jaar voor het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Door ontwikkelingen in de wetenschap, groeide de aanvraag naar bepaalde onderzoeken dit jaar flink. Daarbij hadden media en publiek veel aandacht voor het werk van het instituut. Projecten en programma's die voortkomen uit het verbeterprogramma Versterking van Opsporing en Vervolgning (VOV) raakten op stoom. Met het uitvoeren van het VOV is in totaal 9,6 miljoen euro gemoeid. Het Programma Uitbouw FSO (PUF) vorderde in onverminderd tempo en het Programma Overdracht en Ontwikkeling Kennis (POOK) kreeg verder vorm.

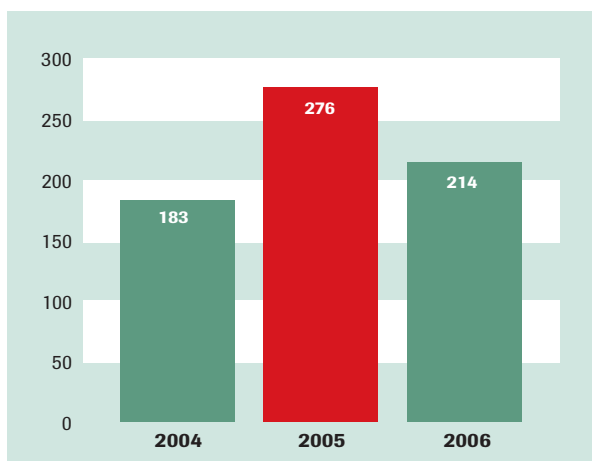
PUF zorgde er in 2006 voor dat FSO's (Forensische Samenwerking in de Opsporing) in Amsterdam, Velzen en Eindhoven hun deuren openden. Hierdoor zijn vijf van de zeven geplande posten in de regio operationeel. Binnen de FSO's verbeteren politie en

Forensische intakes 2006 naar organisatieonderdeel



In 2007 officiële opening FSO Zuidwest-Nederland en Middenwest-Nederland.

Ontwikkeling aantal forensische intakes



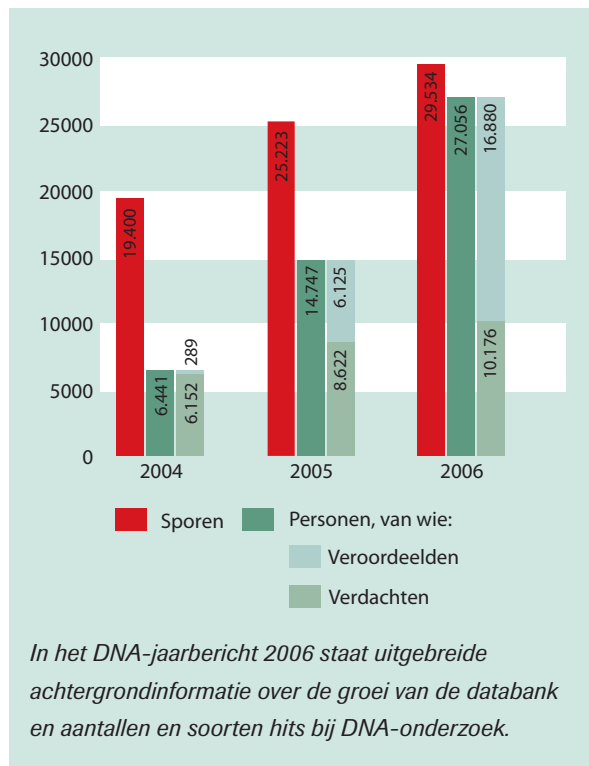
NFI de intakeprocedure en werken samen bij de forensische intakegesprekken en het screenen, adviseren en monitoren van forensisch onderzoek. Op termijn kunnen de FSO's eenvoudige labfuncties van het NFI in de regio uitvoeren. Met het oog op deze ontwikkeling legden NFI-specialisten in 2006 al de nodige technieken en tactieken uit aan de laboranten van de politie. Dit is een stap op weg naar doorgroei van de FSO's naar Forensische Service Centra (FSC's).

Voor optimale samenwerking, zowel binnen de FSO's als internationaal gezien, stapte het NFI in 2006 over van Drugfire op IBIS. Deze database, een internationale standaard die de politie al gebruikte, toont door registratie van kenmerken van wapens, kogels en/of hulzen of een wapen al eerder is gebruikt.

Groeimarkten

De verzoeken die aanvragers bij het NFI neerleggen, doen een beroep op de uiteenlopende deskundigheden. In 2006 bleken DNA-aanvragen en digitale technologie echte groeimarkten. De toename in DNA-aanvragen verklaart zich doordat de ontwikkelingen op dit vlak razendsnel gaan en door de inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij

Groei Nederlandse DNA-databank



veroordeelden in 2005. Het gebruiken van contactsporen - sporen die ontstaan door vluchtige contacten - bevond zich in 2005 nog in de experimentele fase. In 2006 kon het NFI deze techniek echter toepassen op concrete zaken. Uiteraard leidde dit tot meer verzoeken. Dit succes leverde zo een taakverzwaring op. Het onderzoeken van contactsporen is namelijk een intensief traject, waarbij diverse onderzoeken achter elkaar plaatsvinden.

Digitalisering

De aanleiding voor de groei van de inzet waarmee digitale technologie gemoeid is, ligt in de digitalisering van de samenleving. Een toename van internet- en telefoonverkeer vraagt om forensische toepassingen op dit vlak. Vandaar dat het NFI vaker overgaat tot het ondersteunen bij het aftappen van



internetverkeer en het openen van computers, laptops en pda's. In 2006 vond een groot digitaal onderzoek plaats naar kinderporno, wat leidde tot een aantal aanhoudingen. Ook bij het bestrijden van terrorisme gebruikt het NFI digitale technologie. Terwijl het beroep op DNA- en digitale expertise groeide, bleven de aanvragen op andere gebieden stabiel of daalden zelfs licht. Zo nam het aantal aanvragen om secties, een vrij traditioneel deskundigheidsgebied, af.

Levertijden

De producten- en dienstencatalogus geeft aan welke levertijden het NFI bij onderzoeken wil halen. Met standaardproducten, zoals de productieafdeling van DNA-onderzoek en bloed/alcohol-bepalingen, bleven we in 2006 veelal binnen de afgesproken termijnen. Met name op de gebieden die vragen om toepassing van diverse opeenvolgende wetenschappelijke methoden, was evenwel sprake van uitlopers. Dit gebeurde in het bijzonder bij maatwerkzaken als contactsporen- en brandonderzoeken. Daardoor bleven de levertijden bij maatwerkzaken een aandachtspunt. Het NFI zette in het verslagjaar de nodige stappen om de doorlooptijd te bekorten.

Prioriteren

Het NFI investeerde in personeel en efficiency om de capaciteit bij DNA-maatwerk te vergroten. Onder meer door het toepassen van het robotiseringssysteem dat het Forensic Science Services (FSS) hiervoor ontwikkelde. In 2006 bezochten collega's van deze Engelse partij het NFI om het systeem aan te passen voor dit instituut. Daarnaast zocht het NFI nadrukkelijk de discussie op met politie en Openbaar Ministerie (OM). Als de vraag groter is dan de capaciteit is prioritering immers noodzakelijk. En daarin ligt ook een taak voor de aanvrager. Het samenwerken op de FSO's stimuleert een gezamenlijk bewustzijn van de capaciteit en mogelijkheden. Wanneer bijtijds een selectie van kansrijke sporen plaatsvindt en de opdrachtgever daarbij aangeeft welke zaken prioriteit hebben, kan het instituut zijn energie op de juiste plek inzetten.

Personeel

In 2006 groeide de bezetting van 363 naar 406 fte's. Van de 433 medewerkers was 49% vrouw (2005: 47%) en 51% man (2005: 53%). Het ziekteverzuim excl. zwangerschapsverlof daalde van 5,4% naar 4,1%. Het aantal nieuwe medewerkers was 37 (2005: 66), terwijl 16 medewerkers het NFI in 2006 verlieten (2005: 41).

Kwaliteit in organisatie

Werken aan betrouwbaarheid

Aan kwaliteit werken is voor het NFI een continu proces, waarbij de aandacht geen moment mag verslappen. Zeker door de grote rol die forensisch-technische informatie speelt in het strafrechtproces, dient de betrouwbaarheid boven alle twijfel te zijn verheven. Vandaar dat het NFI zijn hele traject van werken voortdurend toetst; van het zoeken van sporen op de plaats delict (PD), via onderzoek in het laboratorium tot de interpretatie in de rapportage.

Elk jaar toetst de Raad voor Accreditatie of het NFI voldoet aan de voorwaarden tot accreditatie. Ook buiten die toetsmomenten zorgt het NFI intern dat de technische en organisatorische bedrijfsprocessen voortdurend, aantoonbaar, op orde zijn. Dit door het goed beschrijven van apparaten en methoden, te zorgen voor stevige interne opleidingen en het werken met regelmatige interne audits.

Toets

Kwaliteit gaat niet alleen over processen, het raakt ook de inhoud. Vandaar dat het NFI in 2006 de afdeling Wetenschappelijke en Juridische Control invoerde. Deze afdeling stimuleert de kwalitatieve ontwikkeling en bewaakt de kwaliteit, consistentie en integriteit van het forensisch onderzoek. Dit houdt medewerkers voortdurend alert op de hoogstaande kwaliteit die het NFI levert. Overigens bestond al enkele jaren de functie van chief scientist.

Veiligstellen

De kwaliteit van zaken die ketenpartners aanleveren, heeft invloed op het werk van het NFI. In 2006 startte de onderzoeksketen een stevig traject tot kwaliteitsverbetering, naar aanleiding van conclusies uit het Posthumus-rapport. Samen werken de partijen aan het aanscherpen van de normen. Zo ontwikkelden politie en NFI samen nieuwe forensisch-technische normen (FT-normen) voor onder meer de lijkvinding. In de FT-normen ligt vast hoe de politie sporen en sporendragers goed kan veiligstellen.

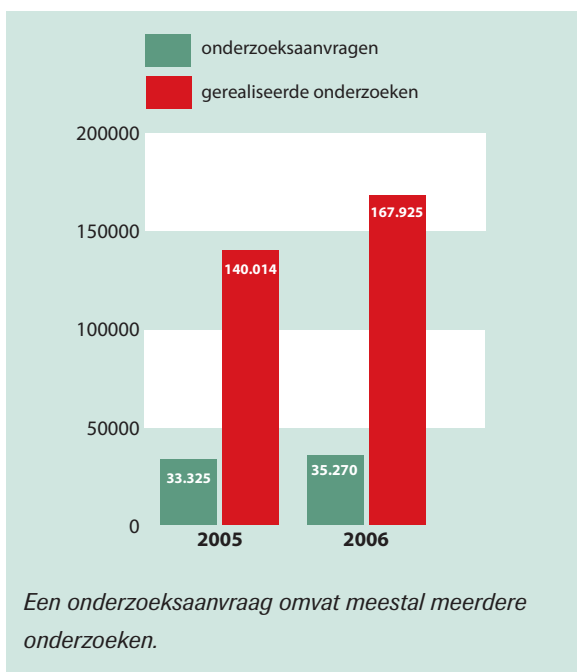
Tracking & Tracing draagt bij aan de transparantie in planning en verantwoording. Het NFI bereidde in 2006 een werkwijze voor waarmee het instituut de sporen en sporendragers zo kan labelen dat van elk van deze 350.000 stukken inzichtelijk is waar deze zich binnen het gebouw bevinden. Het is de bedoeling dat deze traceerbaarheid op termijn in de hele keten, dus ook bij OM en politie, plaatsvindt.

Leren van fouten

Het NFI kent een duidelijke foutenprocedure. Deze richt zich erop eventuele onjuistheden in een vroeg stadium te ontdekken, zodat deze op tijd kunnen worden hersteld. Hiervoor werkt het instituut met een interne incidentmelding, waarbij medewerkers onjuistheden kunnen melden. Daarnaast ligt in de foutprocedure vast hoe het instituut van fouten moet leren. Dit beperkt de kans dat dezelfde fout in de toekomst opnieuw plaatsvindt. Het is echter onmogelijk om bepaalde zaken te voorkomen.

Contaminatie bijvoorbeeld, valt ook onder de noemer fouten. Deze 'vervuiling' van monsters, is onvermijdelijk en vindt in elk laboratorium plaats. Dit neemt uiteraard niet weg dat het NFI het maximale doet om dit te voorkomen. Om contaminatie waar mogelijk te beperken, gebruikt het NFI de richtlijnen en procedures van het European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI), ISO-normen en objectieve kwaliteitsnormen.

Het aantal fouten in DNA-onderzoek staat in het nieuwe DNA-jaarverslag 2006 van de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken.



Expertise in huis

Diversiteit in deskundigheid

Ongevallenreconstructie, forensische archeologie, onderzoeken van non-humaan DNA; het forensisch-technisch onderzoek van het NFI beslaat een breed terrein aan onderwerpen en daarmee deskundigheden. Het instituut richt zich feitelijk op het hele terrein van forensisch-technisch onderzoek. De expertise is daarbij opgebouwd uit een combinatie van objectief meetbare onderzoeksresultaten (feiten) met een subjectief deskundigheidsoordeel. Daarom werkt het instituut voortdurend aan het op peil houden van de kennis van de medewerkers.



De deskundigheidsgebieden blijven voortdurend in ontwikkeling. Zo voegde het NFI in 2006 de forensische archeologie als nieuwe specialisatie toe aan zijn expertises. Verder is steeds meer mogelijk met biometrie, zoals gezichtsherkenning en het statistisch beoordelen van vingerafdrukken. Ook het forensisch advies ontwikkelt zich verder. De forensisch adviseur vormt een brug tussen de wetenschappers en het veld. Doordat de forensisch adviseur binnen een FSO werkzaam is, staat deze dicht bij de politie en biedt ondersteuning bij het afbakenen van het onderzoek.

Het NFI gaf in 2006 een reactie op het concept-wetsvoorstel 'Positie van de deskundige in het strafproces'. Deze nieuwe wet stelt vast aan welke eisen een deskundige moet voldoen. Daarbij gaf het Ministerie van Justitie in dit wetsvoorstel aan in 2007 tot een deskundigenregister te willen komen. Een initiatief waar het NFI volledig achter staat.

High profile PD's

In 2006 deed de forensische opsporing bijna wekelijks een beroep op de sporendeskundigen, een specialisatie die het NFI in 2005 in het leven riep. Deze deskundigen ondersteunen de politie op high profile PD's bij het zoeken en veiligstellen van de juiste sporen. In 2006 kwamen vijf sporendeskundigen in dienst; in 2007 moet dit aantal groeien tot dertien, zodat het NFI straks tweehonderd complexe PD's per jaar kan bedienen. Snel en doeltreffend handelen is onmisbaar bij het veiligstellen van sporen. Daarom moet de politie elk moment van de dag een beroep kunnen doen op de diverse expertises van het NFI. In 2006 zette het instituut daarom de eerste stappen op weg naar 24-uursbereikbaarheid van het sporenteam. De sporendeskundigen kunnen bovendien continu rekenen op tweedelijns-ondersteuning door een breed netwerk aan NFI-experts.



Diversiteit

Kijkend naar de onderzoeken die het NFI in 2006 uitvoerde, toont zich de diversiteit in deskundigheid. Hieronder geven we enkele voorbeelden.

■ Milieu- en toxicologisch onderzoek op de Probo Koala

Stank- en gezondheidsklachten in de Amsterdamse haven leidden tot onderzoek van het schip de Probo Koala. Het NFI bepaalde de samenstelling van de aanwezige afvalstoffen en onderzocht hoe bij afvalverwerking vrijgekomen schadelijke stoffen zich kunnen verspreiden.

■ Brandonderzoek en digitaal onderzoek naar de Schiphol-brand

Hoe en waar ontstond de brand in het cellencomplex op Schiphol? In 2006 werkte het NFI met brandonderzoek en door het uitlezen van de camera's die een beeld van de situatie gaven, aan het beantwoorden van deze vraag.

■ Sectie Milosovic onder het oog van internationale media

De wereldpers verzamelde zich in 2006 voor het NFI-gebouw, omdat hier sectie werd verricht op het stoffelijk overschot van Milosovic. Bij het pathologisch en toxicologisch onderzoek keken Russische forensisch wetenschappers mee en complimenteerden het NFI vervolgens over de werkwijze.

■ Aanslag Louis Sévèke

Op de PD van de aanslag op Louis Sévèke waren weinig sporen te vinden. Vandaar dat het NFI de munitie en schotwonden onderzocht om te bepalen welk type wapen de dader mogelijk afvuurde.

■ Internationale opdrachten

Het NFI krijgt regelmatig internationale opdrachten. Vandaar dat NFI-deskundigen geregeld in het buitenland werken op verzoek van de VN, het Internationaal Strafhof of het Joegoslavië Tribunaal.

■ Samenwerking bij reconstructie gezicht Maasmeisje

Het NFI maakte op basis van sectie op het stoffelijk overschot dat in de Maas werd gevonden een model van hoe het gevonden meisje eruit kan hebben gezien. Het ruwe concept van het hoofd werd door een specialist van de universiteit in Schotland verder uitgewerkt. Uiteindelijk leidde dit tot oplossing van de zaak.

■ Brand in operatiekamer

In het Twenteborgziekenhuis in Almelo kwam een patiënte om het leven door brand in een operatiekamer. Het NFI onderzocht hoe de brand kon ontstaan, onder meer door een deel van het onderzoek naar de apparatuur voor gasvoorziening en anesthesie voor zijn rekening te nemen.

■ Deventer moordzaak

In 2006 stak het NFI opnieuw veel tijd en energie in deze zaak. Het NFI onderzocht contactsporen en ondersteunde bij het openen van het graf.

■ Zaak Hoogerheide

In deze zaak werd Jesse, een jongetje van acht, om het leven gebracht. Het NFI onderzocht onder meer kleding van de verdachte op DNA.



Onafhankelijk werken

Autonoom en controleerbaar

Onafhankelijke waarheidsvinding staat bij het NFI hoog in het vaandel. De medewerkers werken als autonome wetenschappers. Vanuit het oogpunt van kwaliteitscontrole wordt elke wetenschapper in zijn onderzoek op papier geschaduwd door een collega-wetenschapper. Daarnaast vraagt het NFI regelmatig om deze vorm van controle door externe, vaak internationale, laboratoria. Het NFI werkte 2006 aan het verder scheiden van functies en processen, en riep in dit jaar de zogenaamde twijfelprocedure in het leven.



Door de uitrol van de FSO's werken sommige NFI-medewerkers met de politie samen in het veld. Hierdoor is het nog belangrijker om functies en processen goed te scheiden, zodat wetenschappers bij de aanlevering geen sturende voorinformatie ontvangen van bijvoorbeeld de sporenploeg. Het NFI dacht in 2006 goed na over het scheiden van rollen en processen, zodat de onafhankelijkheid gewaarborgd blijft.

In de spotlights

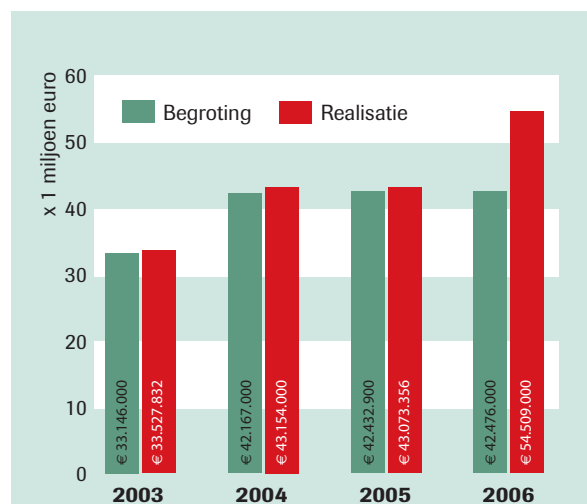
Rechtszaken zijn vaker onderwerp van discussie in media en maatschappij. Dit plaatst het NFI regelmatig in de spotlights. Elk incident of rapport maakt kans om in de Tweede Kamer of de dagbladen besproken te worden. Het NFI reageert nagenoeg niet op en in de media. Het instituut treedt in principe namelijk niet naar buiten over lopende strafzaken.

Omdat transparantie centraal staat bij het NFI, wil het instituut wel inzichtelijk maken voor de buitenwereld hoe het te werk gaat. Vandaar dat in 2006 veel aandacht uitging naar het opzetten van een proactief pers- en incidentenbeleid. Vaker journalisten uitnodigen en de buitenwereld regelmatig informeren over het werk, passen bij een toetsbare en professionele organisatie als het NFI.

Twijfelprocedure

In 2006 bekrachtigde het NFI de twijfelprocedure. Deze vindt haar oorsprong in de Schiedammer parkmoord. In deze zaak verschilden een deskundige en een onderzoeksmedewerker van mening of er reproduceerbare DNA-kenmerken van een onbekende in de profielen aanwezig waren. De wetenschappelijke hiërarchie van het NFI stelt dat de deskundige het NFI-standpunt bepaalt in rapporten. De twijfelprocedure geeft de onderzoeksmedewerker echter de mogelijkheid om het intern te melden wanneer hij zich niet in dit standpunt kan vinden. Daarnaast schaduwde een tweede deskundige het onderzoekstraject. Wanneer deze tweede deskundige hierbij tot een ander oordeel komt dan de eerste, voegt hij dit afwijkende oordeel toe aan het rapport. Overigens zorgt de twijfelprocedure er ook voor dat de deskundige het kan melden als hij het idee krijgt dat de opdrachtgever niet goed met zijn rapport omgaat. Afhankelijk van de fase waarin een zaak zich bevindt, kan hij zich richten tot de officier van justitie, rechter-commissaris of rechter.

Begroting en realisatie 2003-2006



Verskil tussen begroting en realisatie in 2006 laat zich verklaren door extra middelen vanuit VOV.

Kennis delen

Investeren in een keten van kwaliteit

Het NFI werkt samen met de ketenpartners politie, OM en rechterlijke macht, en functioneert daarbij als kennis- en expertisecentrum. In 2006 investeerde het instituut flink in de kwaliteit van deze keten, door waar mogelijk te zorgen voor informatieoverdracht, bijvoorbeeld in de vorm van bijdragen aan opleidingen. Via de FSO's bestaan uiteraard nauwe contacten met de politie. Daarnaast zorgt het project Forensisch Medisch Onderzoek (FMO) voor nieuwe afspraken met ketenpartners.

Binnen het project FMO werken partijen aan versterking van de kwaliteit van de forensisch-technische onderzoeksketen. Nieuwe afspraken, FT-normen en de mogelijkheden van forensisch-medisch onderzoek kwamen in het verslagjaar aan bod. Het project resulteerde in enkele nieuwe FT-normen, en diverse checklists en procedures. De kwaliteit van schouwartsen vormt al langer een onderwerp van discussie binnen het forensisch-medisch onderzoek. Deze artsen zijn van wezenlijk belang bij het vaststellen van alle gevallen van onnatuurlijk overlijden. Het NFI informeerde deze artsen hoe de forensisch deskundige hen kan ondersteunen, om zo de kwaliteit van deze eerste stap in de keten te verhogen.

Intensivering

In 2006 intensiveerde het NFI de trainingen aan politie, OM en zittende magistratuur. Daarnaast

doceren deskundigen op de forensische opleidingen aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) en de Hogeschool van Amsterdam, en levert het instituut een bijdrage aan cursussen van de Stichting Studiecentrum Rechtspleging en het Landelijk Selectie- en Opleidingsinstituut Politie. Zo investeert het in een adequaat kennisoniveau van de nieuwe generatie technisch rechercheurs. In 2006 vonden zes interactieve workshops voor deze groep plaats. Deze delictgerichte, interactieve bijeenkomsten behandelden telkens een fictieve zaak. De deelnemers toonden zich enthousiast; vandaar dat de bijeenkomsten ook voor de komende jaren op het programma staan. Overigens deelt het NFI ook kennis over de grens. Zo bezochten medewerkers in 2006 forensische laboratoria in onder meer Litouwen en Kroatië. Ze ondersteunden deze labs bij de voorbereidingen op het behalen van de accreditatie.





Internationaal samenwerken

Samenwerken gebeurt ook op internationaal niveau. Bijvoorbeeld binnen ENFSI, waarvan Nederland tot eind 2009 het secretariaat voert. Dit netwerk startte ooit als een organisatie die werkt aan kwaliteitsborging. En hoewel dat onverminderd belangrijk is, maken daarnaast de grensoverschrijdende criminaliteit en het internationale terrorisme de organisatie onmisbaar. Samen met Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb), de AIVD en KLPD werkte het NFI aan de preventie en bestrijding van terrorisme. Dit binnen het R&D-programma Veiligheidsverbetering door Information Awareness (VIA), dat NCTb uitvoert in opdracht van de overheid. De partijen werken met digitale opsporingstechnieken aan het herkennen, combineren en evalueren van patronen, wat mogelijkheden biedt bij terrorisme- en criminaliteitsbestrijding.

Maatschappelijk relevante research


Om blijvend een hoog wetenschappelijk niveau te kunnen garanderen, steekt het NFI energie in het ontwikkelen van nieuwe onderzoekstechnieken en -methoden. Waar het voorheen in veel kleine projecten investeerde, gooide het NFI in 2006 het R&D-roer om. Besloten werd te investeren in grootschaliger projecten, met samenwerkingspartijen uit de wetenschap, het bedrijfsleven en opsporingsinstanties. Door intensieve en maatschappelijk relevante trajecten te starten, kon het daarbij een beroep doen op de EU en het Aardgasbatenfonds. Een voorbeeld van een omvangrijk traject is het VIA-programma van het NCTb.

Een ander project houdt zich bezig met de driedimensionale registratie van de PD. En ook nanotechnologie - het gebruik van steeds kleinere sporen voor opsporingsonderzoek - is in ontwikkeling.

Het NFI blijft investeren in onderzoek in samenwerking met universiteiten in Amsterdam, Leiden en Rotterdam. Het Erasmus MC richt zich op fundamenteel onderzoek op forensisch moleculair-biologisch gebied, en er lopen zes R&D-projecten bij de UvA, onder meer op het vlak van multimedia en PD-registratie, biometrie en reconstructie met behulp van bewakingsvideobeelden. In 2006 startte de voorbereiding voor een gezamenlijk project moleculaire biologie tussen NFI, Erasmus MC en FLDO in Leiden.

Toegankelijke kennis

Wie kennis wil delen, dient te zorgen dat de aanwezige kennis toegankelijk is voor anderen. Daaraan werkte het NFI in 2006 met het Programma Overdracht en Ontwikkeling Kennis. Onder dit project valt ondermeer het duidelijker rapporteren. Hierbinnen streeft het NFI naar heldere, eenduidige rapporten die toegankelijk en leesbaar zijn, zonder dat het wetenschappelijk niveau daaronder lijdt. Daarbij is het essentieel dat de ontvanger begrijpt waar het over gaat. Hiervoor stelt het NFI vakbijlagen op. Dit zijn feitelijk handleidingen die helder beschrijven hoe een rapport gelezen moet worden, inclusief de uitleg van bepaalde wetenschappelijke termen. Voor elk deskundigheidsgebied stelt het NFI zo'n handleiding op. In 2006 legde het instituut hiervoor de basis.



Het NFI werkt als essentiële schakel in de forensische onderzoeksketen. Het instituut is toonaangevend in de toepassing, ontwikkeling en overdracht van forensische wetenschap. Daarbij verleent het op aanvraag diensten voor opsporing en vervolging, en levert zo een bijdrage aan het oplossen van misdrijven door het uitvoeren van technisch-wetenschappelijk onderzoek.

Colofon

Maart 2007

Tekst

MVA Communicatie, Den Haag

Eindredactie

MVA Communicatie, Den Haag
A&O Communicatie, NFI

Vormgeving en drukwerk

Opmeer Drukkerij bv

Nederlands Forensisch Instituut
Laan van Ypenburg 6
2497 GB Den Haag
T 070 888 66 66

Informatie en publicaties op
www.forensischinstituut.nl